

– Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu / Uniwersytet Wrocławski). Zestawienie według liczby uczestników przedstawia się następująco: Uniwersytet Jagielloński – 7; Uniwersytet Warszawski – 7; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – 5; Uniwersytet Wrocławski – 4; Uniwersytet Szczeciński – 2; Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu – 1; Université Paris-Sorbonne – 1.

Warto podkreślić, że doskonałym pomysłem Organizatorów było poproszenie uznanych profesorów, specjalistów z zakresu historii starożytnej – pracowników naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, aby każdego dnia poprowadzili dla uczestników konferencji półtoragodziny wykład (w sumie trzy wykłady). Ich kompetencje merytoryczne i doświadczenie dydaktyczne pozwoliło młodym adeptom nauki na zapoznanie się z warsztatem naukowym „rasowych” historyków starożytności.

Z wielkim uznaniem należy podejść do tej międzyuczelnianej inicjatywy studentów przygotowujących i organizujących Studenckie Konferencje Starożytnicze, którzy – już po raz kolejny – potrafili zgromadzić tak dużą liczbę uczestników – młodych ludzi rozmiłowanych w szeroko rozumianej starożytności i zaproponować niezwykle ciekawy temat oraz program konferencji. Pozostaje ufać, że te coroczne spotkania będą gromadziły coraz liczniejsze grono studentów i doktorantów reprezentujących różne dyscypliny naukowe związane ze starożytnością.

ks. Piotr Szczur – Lublin, KUL

9. OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA STAROŻYTNICZA „SIŁA I BEZSIŁNOŚĆ WŁADZY, ZBIOROWOŚCI I JEDNOSTKI W ŚWIECIE GRECKO-RZYMSKIM I BIZANTYŃSKIM” (Lublin – Dąbrowica, KUL – UMCS, 18-19 V 2017)

Konferencja, o której mowa w tytule niniejszego sprawozdania, została zorganizowana przez trzy jednostki naukowo-dydaktyczne, należące do dwóch uniwersytetów. W porządku alfabetycznym to: 1) Katedra Historii Kościoła w Starożytności i Średniowieczu KUL, którą kieruje ks. dr hab. Piotr Szczur, prof. KUL; 2) Katedra Historii Starożytnej i Bizantyńskiej KUL, kierowana przez niżej podpisanego; 3) Zakład Historii Starożytnej UMCS, na którego czele stoi dr hab. Dariusz Słapek, prof. UMCS. Miejscem obrad był „Dom Spotkania” Caritas Archidiecezji Lubelskiej (Dąbrowica 130A, 21-008 Jastków).

W konferencji zapowiedziało swój udział 32 badaczy antyku, reprezentujących 15 krajowych ośrodków naukowych, głównie uniwersytetów. W kolejności alfabetycznej były to: 1) Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie (AJD) – 1 osoba; 2) Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie (ASW) – 1 osoba; 3) Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL) – 5 osób; 4) Polska Akademia Nauk Oddział we Wrocławiu (PAN Wrocław) – 1 osoba; 5) Uniwersytet Gdański (UG) – 1 osoba; 6) Uniwersytet Jagielloński (UJ) – 3 osoby; 7) Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim (UJK Filia w Piotrkowie) – 1 osoba; 8) Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) – 1 osoba; 9) Uniwersytet Łódzki (UŁ) – 6 osób; 10) Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS) – 2 osoby; 11) Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

(UMK) – 5 osób; 12) Uniwersytet Opolski (UO) – 1 osoba; 13) Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (UP Kraków) – 1 osoba; 14) Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (UWM) – 1 osoba; 15) Uniwersytet Wrocławski (UWr) – 2 osoby.

Jeśli chodzi o uczestników konferencji z podziałem na poszczególne ośrodki, to szczegółowy ranking przedstawia się następująco: 1) UŁ – 6 osób = 18,750% (dr hab. Sławomir Bralewski, prof. UŁ; dr Paweł Filipczak; prof. dr hab. Mirosław J. Leszka; dr Kiril Marinow; mgr Łukasz Pigoński, dr hab. Teresa Wolińska, prof. UŁ), 2) KUL – 5 osób = 15,625% (mgr Elena Grigoryeva; mgr Kacper Klusek; dr Anna Palusińska; ks. prof. dr hab. Mariusz Szram; prof. dr hab. Leszek Wojciechowski); UMK – 5 osób = 15,625% (dr hab. Zbigniew Nerczuk, prof. UMK; dr hab. Szymon Olszaniec, prof. UMK; mgr Piotr Osiński; mgr Tomasz Sińczak; mgr Mateusz Wierzbowski), 3) UJ – 3 osoby = 9,375% (mgr Natalia Cichoń; dr Kamil Kopij; dr hab. Stanisław Turlej), 4) UMCS – 2 osoby = 6,250% (dr Henryk Kowalski; dr hab. Ireneusz Łuć); UWr – 2 osoby = 6,250% (mgr Łukasz Krzyszczuk; mgr Olga Węglarz); 5) AJD – 1 osoba = 3,125% (dr Tomasz Ładoń); ASW – 1 osoba (dr Michał N. Faszczka); PAN Wrocław – 1 osoba (dr hab. Aleksander Paroń); UG – 1 osoba (dr hab. Jacek Wiewirowski, prof. UG); UJK Filia w Piotrkowie – 1 osoba (dr hab. Jacek Bonarek); UKSW – 1 osoba (ks. dr hab. Leszek Misiarczyk, prof. UKSW); UO – 1 osoba (dr Marcin Böhm); UP Kraków – 1 osoba (prof. dr hab. Marek Wilczyński); UWM – 1 osoba (dr hab. Miron Wolny). Każdy z referentów miał na swe wystąpienie 20 minut.

Jeśli chodzi o „hierarchię” naukową, to na plakacie przedstawiała się ona następująco: czterech (12,500%) profesorów tytularnych: 1) M.J. Leszka (UŁ); 2) ks. M. Szram (KUL); 3) M. Wilczyński (UP Kraków); 4) L. Wojciechowski (KUL); jedenastu (34,375%) dr hab.: 1) J. Bonarek (UJK Filia w Piotrkowie); 2) S. Bralewski (UŁ); 3) I. Łuć (UMCS); 4) Z. Nerczuk (UMK); 5) ks. L. Misiarczyk (UKSW); 6) Sz. Olszaniec (UMK); 7) A. Paroń (PAN Wrocław); 8) S. Turlej (UJ); 9) J. Wiewirowski (UG); 10) T. Wolińska (UŁ); 11) M. Wolny (UWM); ośmiu (25,000%) doktorów: 1) M. Böhm (UO); 2) M.N. Faszczka (ASW); 3) P. Filipczak (UŁ); 4) K. Kopij (UJ); 5) H. Kowalski (UMCS); 6) T. Ładoń (AJD); 7) K. Marinow (UŁ); 8) A. Palusińska (KUL); oraz dziewięć (28,125%) osób, legitymujących się tytułem zawodowym magistra: 1) N. Cichoń (UJ); 2) E. Grigoryeva (KUL); 3) K. Klusek (KUL); 4) Ł. Krzyszczuk (UWr); 5) P. Osiński (UMK); 6) Ł. Pigoński (UŁ); 7) T. Sińczak (UMK); 8) O. Węglarz (UWr); 9) M. Wierzbowski (UMK). Jednak trzy osoby z różnych względów nie przybyły do Lublina. Byli to: mgr Ł. Krzyszczuk (UWr), mgr T. Sińczak (UMK) oraz dr hab. S. Turlej (UJ). Faktycznie zatem udział w konferencji wzięło 29 osób: prof. dr hab. = 4 (13,793%); dr hab. = 10 (34,482%); dr = 8 (27,586%); mgr = 7 (24,137%). Generalnie zatem dominowali doświadczeni badacze historii starożytnej i bizantyńskiej, ponieważ również w gronie doktorów znajdowało się kilku cenionych w środowisku i doświadczonych pracowników naukowych. Taki zestaw prelegentów stwarzał niejako z definicji okazję do interesującej wymiany zdań w czasie dyskusji oficjalnych oraz tych, toczonej niejako na zapleczu konferencji.

*

Jeśli chodzi o sam przebieg lubelskiego spotkania oraz wygłoszone w czasie jego trwania prelekcje, to rzecz przedstawiała się następująco: Otwarcia konferencji w czwartek (18 maja, 8:30-8:40) dokonał ks. dr hab. P. Szczur, prof. KUL (dyrektor

Instytutu Historii Kościoła i Patrologii na Wydziale Teologii KUL) oraz dr hab. D. Słapek, prof. UMCS (kierownik Zakładu Historii Starożytnej UMCS).

Ten ostatni przewodniczył również, następującej bezpośrednio po otwarciu, sesji przedpołudniowej (8:40-13:40). W jej ramach wygłoszono 12 referatów, podzielonych na dwa bloki po sześć wystąpień każdy. Pierwszy blok (8:40-10:40) otworzył wykład dr hab. Z. Nerczuka (prof. UMK), noszący tytuł: *Dyskusja nad naturą ludzką w tzw. kregu sofistycznym w V-IV w. p.n.e.* (8:40-9:00). Następnie głos zabrał przedstawiciel Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, dr hab. M. Wolny, który mówił na temat: *Hannibal na wygnaniu – siła czy bezsilność wroga Rzymu?* (9:00-9:20). Jako trzeci prelegent głos zabrał dr M.N. Faszczka (ASW w Warszawie), którego wystąpienie nosiło tytuł: *Próba sił w walce z nobilitas? Leges Porciae i rzymska dyscyplina wojskowa okresu republikańskiego* (9:20-9:40). Kolejnym mówcą był dr T. Ładoń (AJD w Częstochowie), który starał się rozwiązać dylemat: *Siła czy bezsilność opozycji w okresie dyktatury L. Korneliusza Sulli (82-79 p.n.e.)* (9:40-10:00). Po nim zaś dr H. Kowalski (UMCS) rozważał kwestię: *Siła i bezsilność. Przemoc w życiu politycznym w Rzymie w okresie schyłku Republiki* (10:00-10:20). Wreszcie ostatni referat w tym segmencie sesji przedpołudniowej wygłosiła mgr O. Węglarz (UWr) na temat: *Bezsilność człowieka wobec siły słowa – tabu językowe i niebezpieczeństwa z nim związane w „Metamorfozach” Owidiusza* (10:20-10:40). Po tej serii referatów miała miejsce dyskusja (10:40-11:00), a następnie przerwa na kawę (11:00-11:20).

Drugi blok (11:20-13:20) rozpoczął się prelekcją prof. dr hab. L. Wojciechowskiego (KUL). Referent mówił na temat: *Waleriusz Maksymus (I w. n.e.) w kontekście rozważań o sile władzy w przekazie Andrzeja Wargockiego (XVII w.)* (11:20-11:40). Jako drugi wystąpił dr K. Kopij (UJ), analizując zagadnienie: *Fora cesarskie – wyraz siły czy bezsilności?* (11:40-12:00). Po przedstawicielu Krakowa głos zabrał reprezentant gospodarki dr hab. I. Łuć (UMCS), którego wykład dotyczył następującej kwestii: *Fenomen siły i bezsilności w relacjach między żołnierzami wojsk rzymskich* (12:00-12:20). Czwartym prelegentem był mgr P. Osiński (UMK), mówiący na temat: *Czego powinien lękać się władca? Kilka uwag na temat pisma „Ad principem ineruditum” Plutarcha z Cheroinei* (12:20-12:40). Następnie głos zabrał kolejny przedstawiciel gospodarki ks. prof. dr hab. M. Szram (KUL), który przybliżył słuchaczom pewien problem teologiczny, podniesiony swego czasu przez Orygenesę, a mianowicie: *Nowotestamentalny paradoks mocnej słabości w egzegezie biblijnej Orygenesy* (12:40-13:00). Ostatnim mówcą w sesji przedpołudniowej był ks. dr hab. L. Misiarczyk (prof. UKSW). Prelegent ten podjął się analizy następującego zagadnienia: *Siła i bezsilność w relacjach chrześcijańsko-żydowskich od I do IV wieku* (13:00-13:20). Również po tej serii referatów miała miejsce dyskusja (13:20-13:40), a następnie przerwa obiadowa (13:40-15:00).

Po obiedzie rozpoczęła się sesja popołudniowa (15:00-18:00), którą miał prowadzić ks. dr hab. Piotr Szczur (prof. KUL), jednak niezaplanowane wcześniej obowiązki uniemożliwiły mu obecność na konferencji, dlatego tę część sympozjum moderował dr hab. I. Łuć (UMCS). W ramach tej sesji przewidziano osiem wystąpień, podzielonych również na dwa bloki dyskusją po czwartych referacie. Jednak z powodu nieobecności mgra T. Sińczaka (UMK), który miał przedstawić temat: *Tragedia mieszkańców Antiochii i masowe deportacje ludności w świadomości mieszkańców bliskowschodnich prowincji Cesarstwa Rzymskiego*, w pierwszej części tej sesji wygłoszono tylko trzy referaty, a pierwszym prelegentem był dr P. Filipczak (UŁ), który omówił zagadnienie: *Silni czy bezsilni? Urzędnicy rzymscy w Syrii (IV-VI w. n.e.) wobec wyzwania*

swioich czasów (15:00-15:20). Drugim referentem był także bizantynista łódzki, dr hab. S. Bralewski (prof. UŁ), który przedstawił pewien aspekt rządów arianina Walensa ujęty w tytule jako: *Sila i bezsilność cesarza Walensa, wielce gorliwego chrześcijanina, a zarazem wroga chrześcijan* (15:20-15:40). Następnie głos zabrała doktorantka gospodarzy, mgr E. Grigoryeva (KUL), która podjęła temat: *Obraz rządów sprawiedliwych w listach Grzegorza z Nazjanzu do sprawujących władzę* (15:40-16:00). Po jej wystąpieniu przewidziano w programie konferencji czas na dyskusję nad trzema powyższymi referatami (16:00-16:20) oraz, w wyniku nieobecności wspomnianego wyżej prelegenta, wygoszparowano czas na przerwę „kawową” (16:20-16:40). Drugą część sesji popołudniowej otworzył *exposé* dr hab. Sz. Olszańca (prof. UMK), na temat: *Prefekci pretorio w późnym Cesarstwie Rzymskim – granice władzy* (16:40-17:00). Następnym mówcą był prof. dr hab. M. Wilczyński (UP Kraków), który przeanalizował zagadnienie: *Romanitas Flawiusza Stylichona – droga na szczyt i droga w otchłań* (17:00-17:20). Ostatnim prelegentem sesji popołudniowej był dr hab. J. Wiewiorowski (prof. UG), mówiący na temat: *Późnorzymskie ius postliminii świadectwem „soft power” cesarstwa – studium przypadku* (17:20-17:40). Cztery z przewidzianych w tej części sesji referentów, mgr Ł. Krzyszczuk (UWr), którego tytuł wystąpienia brzmiał: *Bezsilni zmarli czy olbrzymy? Hieronimowa interpretacja hebrajskich refa'im*, nie przybył niestety do Lublina. Również po tych trzech wykładach nastąpiła dyskusja (17:40-18:00), która zamknęła pierwszy dzień lubelskiej konferencji. Nieobecność dwóch młodych badaczy, mgra T. Sińczaka (UMK) i mgra Ł. Krzyszczuk (UWr), skróciła nieco przewidziane programem obrady sesji popołudniowej, jednak z drugiej strony dało to więcej czasu na rozmowy kularowe, które w przypadku tego typu konferencji mają swój głęboki sens i stanowią dużą, choć niewymierną wartość dodaną.

Drugi dzień lubelskiej konferencji starożytniczej (piątek, 19 maja) wypełniła tylko sesja przedpołudniowa (8:40-13:30), którą moderował dr hab. Piotr Kochanek (prof. KUL). Z przewidzianych programem dwunastu referatów przedstawiono jedenaście, ponieważ dr hab. S. Turlej (UJ), który zapowiedział wykład na temat *Bizancjum i Ostrogoci za rządów Amalasynty w relacji Prokopiusza z Cezarei*, nie przybył do Lublina. Z drugiej zaś strony, ponieważ dr M. Böhm (UO), którego wystąpienie miało zamykać lubelską konferencję, co wynikało z przyjętego przez organizatorów chronologicznego klucza zaszeregowania poszczególnych referatów w ramach programu konferencji, musiał przed południem opuścić Lublin, zatem jego *exposé* zostało przedstawione jako pierwsza prelekcja w drugim dniu obrad. Dr M. Böhm mówił na temat: *Normanowie w dziełach Geralda z Walii a świat bizantyński* (8:40-9:00). Po nim swój referat (*Leon i Aspar, konflikt o władzę w kontekście wschodniorzymskiej polityki zagranicznej* – 9:00-9:20) przedstawił mgr Ł. Pigoński (UŁ). Trzecim prelegentem była mgr Natalia Cichoń (UJ). Tytuł jej wystąpienia brzmiał: *Drakoncjusz w więzieniu: sila poezji przeciwko sile władzy* (9:20-9:40). Kolejnym referentem był mgr Kacper Klusek (KUL), którego wystąpienie bazowało na *Moraliach* papieża Grzegorza I i nosiło tytuł: *Problematyka sprawowania władzy w świetle „Moraliiów” Grzegorza Wielkiego* (9:40-10:00). Piątym mówcą był prof. dr hab. M.J. Leszka (UŁ). Przedstawił on pewien aspekt panowania Fokasa, ujęty w następującej formule: *Opór społeczeństwa bizantyńskiego wobec złego władcy. Przypadek Fokasa* (10:00-10:20). Następnie głos zabrała dr hab. T. Wolińska (prof. UŁ), wygłaszając prelekcję na temat: *Sila i bezsilność władzy. Cesarz Konstantyn V contra mnich Stefan* (10:20-10:40). Temu samemu władcy poświęcony był także siódmy referat omawianej sesji, a mianowicie wystąpienie dr A. Palusińskiej (KUL), która

podjęła kwestię: *Siła argumentów ikonoklastycznych cesarza Konstantyna V* (10:40-11:00). Podsumowaniem tej części sesji były dyskusja (11:00-11:20), którą kontynuowano również w czasie przerwy na kawę (11:20-11:40). Pierwszym prelegentem po przerwie był dr K. Marinow (UŁ), analizujący kwestię: *Patrząc na przemoc. Postawa, odczucia i bezsilność człowieka wobec okropności wojny w świetle retoryki okresu średniobizantyńskiego* (11:40-12:00). Z kolei dr hab. J. Bonarek (prof. UJK) wystąpił z referatem na temat: *Jan Tzimiskes i Światosław – zwycięzca i zwyciężony* (12:00-12:20). Jako trzeci po przerwie głos zabrał dr hab. A. Paroń (PAN Wrocław) w kwestii: *Bizantyzacja Pieczyngów czyli wybielanie Etiopa* (12:20-12:40). Wreszcie ostatnie wystąpienie, które jednocześnie zamykało całą konferencję, przypadło w udziale magistrowi Mateuszowi Wierzbowskiemu (UMK). Tytuł jego wywodów brzmiał: *Przemoc cesarzy bizantyńskich w XII wieku. Legitymizowane czy nielegitymizowane działania?* (12:40-13:00). Także i tę część sesji domknęła ożywiona dyskusja (13:00-13:30), zakończona krótkim podsumowaniem całej konferencji, którego dokonał moderator tejsze sesji.

Lubelska konferencja starożytnicza zgromadziła z jednej strony znanych i cenionych polskich badaczy antyku oraz dziejów Bizancjum, którzy poziomem swych wystąpień nie zawiedli oczekiwań, z drugiej zaś przybyło do Lublina kilkoro doktorantów, których referaty należy uznać także za w pełni udane. Ludzie ci, jeśli tzw. życie nie pokieruje inaczej ich losami, mogą w przyszłości stać się starożytnikami dużego formatu, czego też wypada im serdecznie życzyć.

Należy również podkreślić, że niemałe znaczenie dla klimatu lubelskiego spotkania miało samo miejsce obrad, czyli będący własnością Caritas Archidiecezji Lubelskiej „Dom Spotkania” w Dąbrowicy. Zapewnił on bowiem jego uczestnikom moment wyciszenia oraz bliskość wiosennej przyrody. Niepodważalnym atutem tego miejsca była również, a może przede wszystkim gościnność gospodarzy, czy raczej gospodyń, połączona z bardzo dobrą kuchnią. W tym sensie „Dom Spotkania” w Dąbrowicy można uznać za jedno z tych miejsc, które mają wszelkie dane po temu, aby je reklamować jako znakomita wręcz baza dla organizowania konferencji naukowych, obliczonych na kilkadziesiąt osób.

Piotr Kochanek – Lublin, KUL

10. BIBLIA W INTERPRETACJI I EGZEGEZIE (IV Międzynarodowa Konferencja Biblijna, Ostrów Wielkopolski, 24-25 V 2017)

W dniach 24-25 V 2017 r. w Ośrodku Badań nad Historią i Kulturą Żydów z Południowej Wielkopolski Uniwersytetu Wrocławskiego w Ostrowie Wielkopolskim odbyła się IV Międzynarodowa Konferencja Biblijna pt. *Biblia w interpretacji i egzegezie*. Jej organizatorem był Instytut Studiów Klasycznych, Śródziemnomorskich i Orientalnych UW r oraz Pracownia Starożytnego Bliskiego Wschodu i Tradycji Biblijnej UW r. Obrady odbywały się w Forum Synagoga (ul. Raszkowska 21), a uczestniczyli w nich filologowie klasyczni, patrologowie i bibliści, którzy przybyli z zagranicy oraz z różnych ośrodków naukowych w Polsce. Dużą grupę słuchaczy stanowiła też ostrowska młodzież, jak i przedstawiciele duchowieństwa diecezji kaliskiej oraz wszyscy, którym